

11. 8. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Miranda warning (jako) z třetí cenové

Právní obec, a to včetně té luční, dozajista ví (anebo by přinejmenším vědět měla), že osoba obviněná ze správního deliktu má garantována stejná práva jako osoba obviněná z trestného činu (zejména pak jde o práva výslovně zmíněná v čl. 36 – 40 LZPS, potažmo v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a na úrovni podústavního práva např. v zákoně č. [141/1961](#) Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů), jak je ostatně konstantně judikováno Nejvyšším správním soudem (k tomu srov. např. jeho rozsudky č.j. 6 A 126/2002-27, ze dne 27. 10. 2004, č.j. 7 Afs 27/2008-46 ze dne 31. 10. 2008 nebo č.j. 8 As 33/2014-39 ze dne 30. 7. 2014).

Ve stejném duchu se pak nese rovněž rozhodovací praxe Ústavního soudu (viz nález ÚS č.75/2002, sv. 26, nález ÚS č. 38/2004, sv. 32). A konečně je možné odkázat také na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Engel v. Nizozemí, Öztürk v. Spolková republika Německo, Campbell a Fell v. Velká Británie nebo Schmutz v. Rakousko.

Název článku byl zvolen záměrně provokativně (a dvojznačně), neboť v praxi se lze často setkat s tím, že správní orgány prvního stupně, typicky přestupkové komise obcí (proto také výraz „třetí cenová“, jde totiž o pomyslné pěšáky na poli správního trestání), mají o shora uvedené (dalo by se již říci) notoriety pramalé povědomí, pokud vůbec nějaké. Není proto divu, že práva osob obviněných ze správního deliktu jsou tak nejednou pošlapávána [proto také výmluvný výraz „(jako) z třetí cenové“ vypovídající o přístupu správních orgánů, resp. jednotlivých oprávněných úředních osob, k těmto, a to je třeba mít na zřeteli, základním lidským právům).

Jedním z takových práv je i právo obviněného odepřít výpověď, které je dovozováno na úrovni vnitrostátního práva obecně z čl. 37 odst. 1 LZPS a speciálně pak z čl. 40 odst. 4 LZPS. Dle Evropského soudu pro lidská práva patří právo nevypovídat k obecně uznávaným mezinárodním principům, které – ačkoliv nejsou v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod výslovně zmíněny – jsou samou podstatou pojmu spravedlivý proces ve smyslu tohoto článku (Saunders proti Velké Británii, Heaney a McGuinness proti Irsku, atd.). Obdobně hovoří také čl. 14 odst. 3 písm. g) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

Miranda warning je přitom označení pro poučení, které se musí osobě obviněné z trestného činu (či správního deliktu, jak bylo shora zmíněno) ohledně práva odepřít výpověď dostat, v opačném případě nelze k výpovědi učiněné bez takového poučení jako nezákonnému důkazu přihlížet. Jde o doktrínu, jejíž základy položil Nejvyšší soud USA[1] v případě Miranda v. Arizona v roce 1966 na podkladě V. dodatku Americké ústavy (k tomu srov. parémii „nikdo nesmí být nucen svědčit sám proti sobě“). Obsah tohoto poučení je každému nepochybně znám z filmů americké provenience. Skládá se z následujících částí:

1. Máte právo nevypovídat.
2. Cokoliv řeknete, může být u soudu použito proti Vám.
3. Máte právo na advokáta.
4. Pokud si advokáta nemůžete dovolit, bude Vám přidělen.

Poučovací povinnost ve vztahu k řízení o správním deliktu je obecně upravena v § 4 odst. 2 zákona č. [500/2006](#) Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“) dle něhož platí, že správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.

Poučovací povinnost přitom představuje jeden ze základních předpokladů práva na spravedlivý proces, zaručeného především v čl. 36 odst. 1 LZPS (náleží Ústavního soudu zn. II. ÚS 1331/07, ze dne 27. 11. 2007, resp. náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 669/03, ze dne 31. 3. 2004).

Správní orgán, pokud dojde k závěru, že se jedná o správní delikt, zahájí dle § 46 správního řádu správní řízení a předvolá obviněného jako účastníka tohoto řízení k ústnímu jednání. Předvolání obviněného je zpravidla součástí oznámení o zahájení řízení a po náležitostech dle § 59 správního řádu následuje poučení obviněného. A zde už nastává onen kámen úrazu. Správní orgán totiž obviněného poučuje o ledasčem, ale o jeho základním právu nevyprávět většinou nikoliv. Tento nedostatek nebývá zhojen ani na ústním jednání před započítím výslechu obviněného (i ústní poučení tedy postačuje). Sousloví „k výpovědi ani k doznání nesmí být obviněný donucován“, které se objevuje v předvolání v řízení o přestupku (viz § 73 odst. 2 in fine zákona č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů), není poučením obviněného o jeho právu nevyprávět. Adresátem této právní normy není obviněný, nýbrž toliko sám správní orgán. Zákonodárce zde dal jasně najevo, jakým způsobem má být důkaz výpovědi obviněného proveden, tj. bez použití nezákonného donucení nebo hrozby takového donucení (kam by bylo lze podřadit také naléhání správního orgánu, ať se obviněný přizná, že to pro něj bude daleko lepší). O právu obviněného nevyprávět to však neříká zhola nic. Výpověď obviněného provedená za této situace je tak ergo rovněž právně bezcenná, z informací v ní obsažených totiž nelze při rozhodování o vině a trestu vycházet. Pakliže správní orgán tuto skutečnost nereflektuje, má obviněný solidně „nabito“ pro případné odvolací řízení. K tomu pak může přistoupit procesní nepoužitelnost i dalších důkazů v intencích tzv. doktríny ovoce z otráveného stromu (fruits of poisonous tree doctrine), viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3318/09, ze dne 19. 7. 2012. Nepoužitelnost se týká tedy také těch důkazů, jež jsou od nezákonného důkazu (zde výpovědi obviněného) kauzálně odvozeny. Z této doktríny existuje celá řada výjimek. Odvozený důkaz lze použít např. tehdy, lze-li předpokládat, že by se správní orgán i bez výpovědi obviněného k tomuto důkazu jinak procesně bezvadným způsobem dopracoval (např. skrze výpověď svědka).

Poučení o právu nevyprávět by mělo být správními orgány učiněno v jednoduchém jazyce bez použití odborných výrazů, aby bylo snadno srozumitelné pro laiky bez znalostí právních předpisů v oblasti správního trestání. Pro umožnění praktického a účinného výkonu tohoto práva je poučení obviněnému třeba poskytovat v průběhu správního řízení neprodleně a nejpozději předtím, než je obviněný poprvé správním orgánem vyslechnut. Inspirací pro správní orgány v rovině soft law může být např. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (nota bene, když sama tato směrnice v bodě 14 preambule stanoví, že výraz „obvinění“ je v této směrnici používán ve stejném smyslu jako výraz „obvinění“ v čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, tzn. nejen ve smyslu trestního, nýbrž i správně trestního obvinění[2]; ve fázi řízení před správním orgánem, tj. ve správním řízení, je však tato směrnice v podstatě neaplikovatelná, viz čl. 2 odst. 2 této směrnice ve spojení s bodem 17 její preambule[3]), která zakotvuje právo obviněného z trestného činu být poučen o v ní uvedených právech, a to ať už ústně nebo písemně. Mezi tato práva je směrnicí zařazeno právě i právo obviněného nevyprávět [čl. 3 odst. 1 písm. e)]. Poučení by tak mohlo vypadat např. následovně (viz vzorové poučení uvedené ve směrnici po revizi): „Během výslechu správním orgánem nejste povinen odpovídat na otázky týkající se správního deliktu, který jste údajně spáchal. S rozhodnutím v této věci Vám může pomoci Váš právník.“

Tím se ale nechce říci, že by obviněný měl jen dvě možnosti - totiž buď od počátku vypovídat a navrhnout důkazy ve prospěch svých tvrzení, nebo až do skončení řízení mlčet a ke své věci se nijak nevyjádřit. Naopak je na obviněném, jakou procesní strategii zvolí: může tedy od počátku do konce svůj čin popírat; přiznat se k němu a s orgánem vedoucím řízení spolupracovat při objasňování okolností činu; nebo se přiznat, poté (například v odvolání) ale svůj čin popřít a navrhnout důkazy svědčící pro tuto novou verzi. Obviněný v řízení o správním deliktu není totiž povinen poskytovat správnímu orgánu při opatřování podkladů pro vydání rozhodnutí veškerou potřebnou součinnost, jak to od jiných subjektů správních řízení žádá § 50 odst. 2 správního řádu (rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 96/2008 - 115, ze dne 22. 1. 2009). Ze způsobu obhajoby obviněného nelze v žádném případě usuzovat na jeho vinu. A to ani tehdy, když obviněný svou dřívější výpověď změní. Čili jinými slovy řečeno, obviněnému nemůže být mlčení, změna výpovědi, atp. přičítána k tíži. Na druhou stranu je však dobré vědět, že doznání se obviněného k činu může hrát klíčovou roli při ukládání sankce jako tzv. polehčující okolnost. To je ovšem otázka, jejíž zodpovězení závisí na konkrétních okolnostech daného případu, tj. zejména na důkazní situaci. Tu si musí vyhodnotit sám obviněný (popř. jeho právní zástupce) a v návaznosti na to pak zvolit vhodnou strategii obhajoby. Nikdo jiný to za něj neudělá.

Podtrženo sečteno, právo obviněného ze správního deliktu být poučen o právu nevypovídat je jednou z komponent práva na spravedlivý proces zakotveného v ústavně právních dokumentech a z něj pak dovozené judikaturou vrcholných soudů. Na úrovni jednoduchého práva tomuto právu obviněného odpovídá poučovací povinnost správních orgánů uvedená v § 4 odst. 2 správního řádu. Byť předmětné ustanovení stanoví, že správní orgán poučení neposkytne, pakliže to vzhledem k osobním poměrům dotčené osoby není potřebné (typicky např. bude-li obviněným osoba s právnickým vzděláním), je nutné trvat na poučení i v tomto případě. Je to dáno zejména povahou tohoto řízení jako řízení „trestního“, jak bylo vyloženo výše.

Závěrem nezbyvá než konstatovat, že stávající právní úprava v oblasti správního trestání je zcela nedostatečná. Ustanovení správního řádu upravující obecné správní řízení nereflektují v mnoha ohledech zvláštnosti řízení o správním deliktu. V jednotlivých zákonech (zákon o přestupcích nevyjímaje) jsou pak práva obviněného ze správního deliktu vymezena zcela kuse. To je také příčinnou pochybení ze strany správních orgánů, které očividně nejsou sto tato práva obviněného v celém právním řádu (a nadto často i judikatuře, a to včetně té trestní) detekovat. Formuláře a postupy správních orgánů jsou jak vidno přizpůsobeny jen textu správního řádu, potažmo zákonům regulujícím ten či onen úsek veřejné správy. Přijmout kodex správního trestání by proto bylo žádoucí, neboť ve hře toho není málo. Odvolávat se na stabilitu právního řádu by bylo licoměrné (na poli trestního práva by to také jistě nikoho nenapadlo). Procesní záruky osob, proti nimž se řízení o správním deliktu vede, je to oč tu běží.

Tak schválně, kolik asi tak obviněných je správním orgánem v praxi poučováno, dále např. o právu na právní pomoc ve smyslu čl. 37 odst. 2 LZPS, čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. § 2 odst. 13 trestního řádu, když z premisy jednoty a vnitřní bezrozpornosti právního řádu (jak již bylo opakovaně řečeno) plyne, že zásady správního trestání mají stejný (ústavní) základ jako zásady v trestním právu?[4] Nutnost aplikovat trestněprávní instituty jednotně i v oblasti správního trestání je podle judikatury Nejvyššího správního soudu pak vynucena právě (nikoliv však jen, viz i obtížné rozhraničení mezi správními delikty a trestnými činy) absencí jednotného kodexu správního trestání.

V současné době se mluví často o přípravě nového trestního řádu, a proto není od věci zahájit také debatu o kodifikaci správního práva trestního. Jde totiž o spojitě nádoby. Čas kvapí. Nevidím důvod, proč by osoba obviněná ze správního deliktu měla v pomyslné frontě na spravedlnost (férový proces) čekat, až se na ni u soudu dostane řada. Zákonodárce svou pasivitou tomuto stavu nahrává. Celé řadě pochybení jdoucích na vrub správním orgánům by totiž bylo možno předejít výslovnou úpravou

práv osob obviněných ze správního deliktu v textu zákona.

Mgr. Vladimír Janošek, Kobylí*

advokátní koncipient

Autor působí v obchodní společnosti Továrek, Horký a partneři, advokátní kancelář, s.r.o. Tento článek není oficiálním stanoviskem advokátní kanceláře

-
- [1] Podrobnosti k případu je možno nalézt, např. - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [2] Text směrnice v českém jazyce je možno nalézt, např. - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).
- [3] „V některých členských státech má pravomoc ukládat sankce za poměrně méně závažné delikty jiný orgán než soud s příslušností v trestních věcech. Tak tomu může být například ve vztahu k dopravním přestupkům, které jsou páčány ve větší míře a které lze zjistit při dopravní kontrole. V takových případech by nebylo přiměřené požadovat, aby příslušný orgán zajišťoval veškerá práva podle této směrnice. V členských státech, jejichž právo umožňuje uložení sankce za méně závažné delikty takovým orgánem, přičemž toto rozhodnutí lze napadnout u soudu s příslušností v trestních věcech nebo lze případ jiným způsobem postoupit takovému soudu, by se proto tato směrnice měla vztahovat pouze na řízení před uvedeným soudem vycházející z takového napadení či postoupení.“
- [4] K tomu srov. zejména rozsudky Nejvyššího správního soudu č.j. 2 Afs 67/2013 - 53, ze dne 23. 1. 2014 a č. j. 3 As 92/2014 - 32, ze dne 12. 1. 2015.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)